

VYJÁDŘENÍ PŘEDPOKLADŮ MLUVČÍHO V ČESKÝCH ZJIŠŤOVACÍCH OTÁZKÁCH

Anna Staňková

Diplomový seminář, 9. březen 2023

Dnešní prezentace

- zjišťovací otázky vs. oznamovací věty
- experiment
  - manipulované proměnné
  - metoda
- vybrané výsledky

ZJIŠŤOVACÍ OTÁZKY

a jejich význam

Zjišťovací otázky vs. oznamovací věty

- význam oznamovací věty
  - 1 propozice: p
  - A: Petr si koupil nové auto.
→ $p = \text{Petr si koupil nové auto.}$
- význam zjišťovací otázky
  - 2 propozice: p a $\neg p$
  - A: Koupil si Petr nové auto?
→ $\{p = \text{Petr si koupil nové auto.}, \neg p = \text{Petr si nekoupil nové auto.}\}$
  - další významy díky slovosledu, negaci a předchozímu kontextu

EXPERIMENT

manipulované proměnné, metoda

Hlavní manipulované proměnné slovosled (pozice verba finita)

V1

A: Eva se zúčastnila lingvistické olympiády, která se konala tohle léto.

B: **Nevyhrála** Eva nějakou cenu?

non-V1

A: Eva se zúčastnila lingvistické olympiády, která se konala tohle léto.

B: Eva **nevyhrála** nějakou cenu?

Hlavní manipulované proměnné typ negace (pomocí indefinit)

pleonastická
nějaký

A: Eva se zúčastnila lingvistické
olympiády, která se konala tohle léto.

B: Nevyhrála Eva **nějakou** cenu?

sémantická
žádný

A: Eva se zúčastnila lingvistické
olympiády, která se konala tohle léto.

B: Eva nevyhrála **žádnou** cenu?

Hlavní manipulované proměnné kontext

neutrální

A: Eva se zúčastnila lingvistické olympiády, **kteřa se konala tohle léto.**

B: Nevyhrála Eva nějakou cenu?

negativní

A: Eva se zúčastnila lingvistické olympiády, **kde skončila jako čtvrtá.**

B: Eva nevyhrála žádnou cenu?

Design: $2 \times 2 \times 2$ ($\rightarrow$ celkem 8 podmínek)

condition	CONTEXT	VERB POSITION	INDEFINITE
a	neg-biased	V1	n-word
b	neutral	V1	n-word
c	neg-biased	V1	<i>ně</i> - indefinite
d	neutral	V1	<i>ně</i> - indefinite
e	neg-biased	non-V1	n-word
f	neutral	non-V1	n-word
g	neg-biased	non-V1	<i>ně</i> - indefinite
h	neutral	non-V1	<i>ně</i> - indefinite

Table 1: Variable manipulations in individual conditions

Metoda hodnocení přirozenosti

- počet položek: 82
  - hlavní experiment. 32
- na škále 1-7; otázka v kontextu
- fillery
  - na odhalení nespolehlivých participantů
  - subexperimenty – částice *copak, náhodou, snad a přece*
- participantů
  - rodilí mluvčí češtiny
  - celkem 139, pro statistiku 75
- platforma L-Rex

Hodnocení přirozenosti

Note: This is a test trial.

A: Eva se zúčastnila lingvistické olympiády, která se konala tohle léto.

B: Nevyhrála Eva žádnou cenu?

Jak přirozeně zní otázka v dané konverzaci?

1	2	3	4	5	6	7
---	---	---	---	---	---	---

1 = zcela nepřirozeně, 7 = zcela přirozeně

[Další](#)

[Ukaž/schovej instrukce](#)

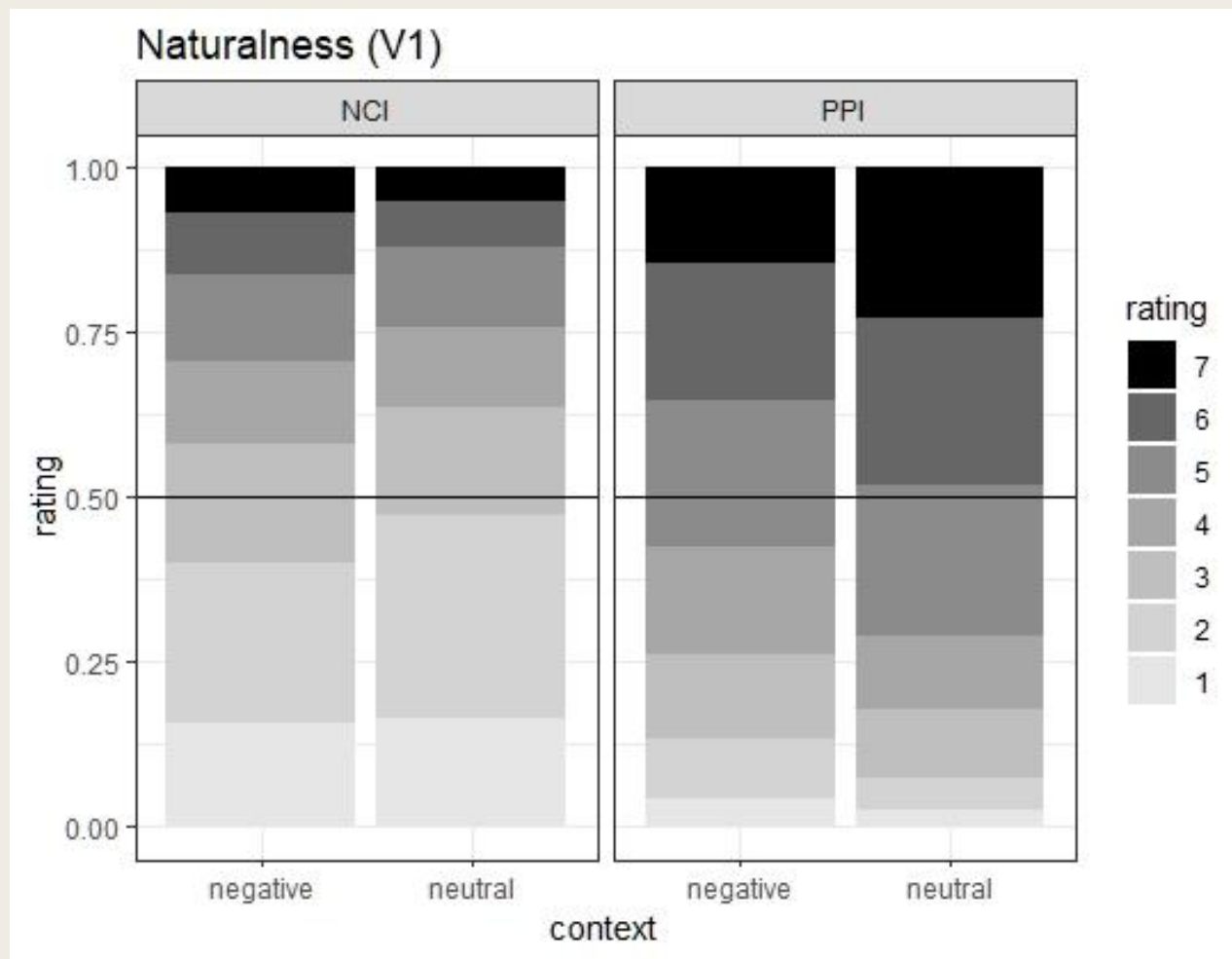
Kontakt: Anna Staňková, Filozofická fakulta UK, Ústav českého jazyka a teorie komunikace, stankova.anna147@gmail.com

VYBRANÉ VÝSLEDKY

Vybrané výsledky

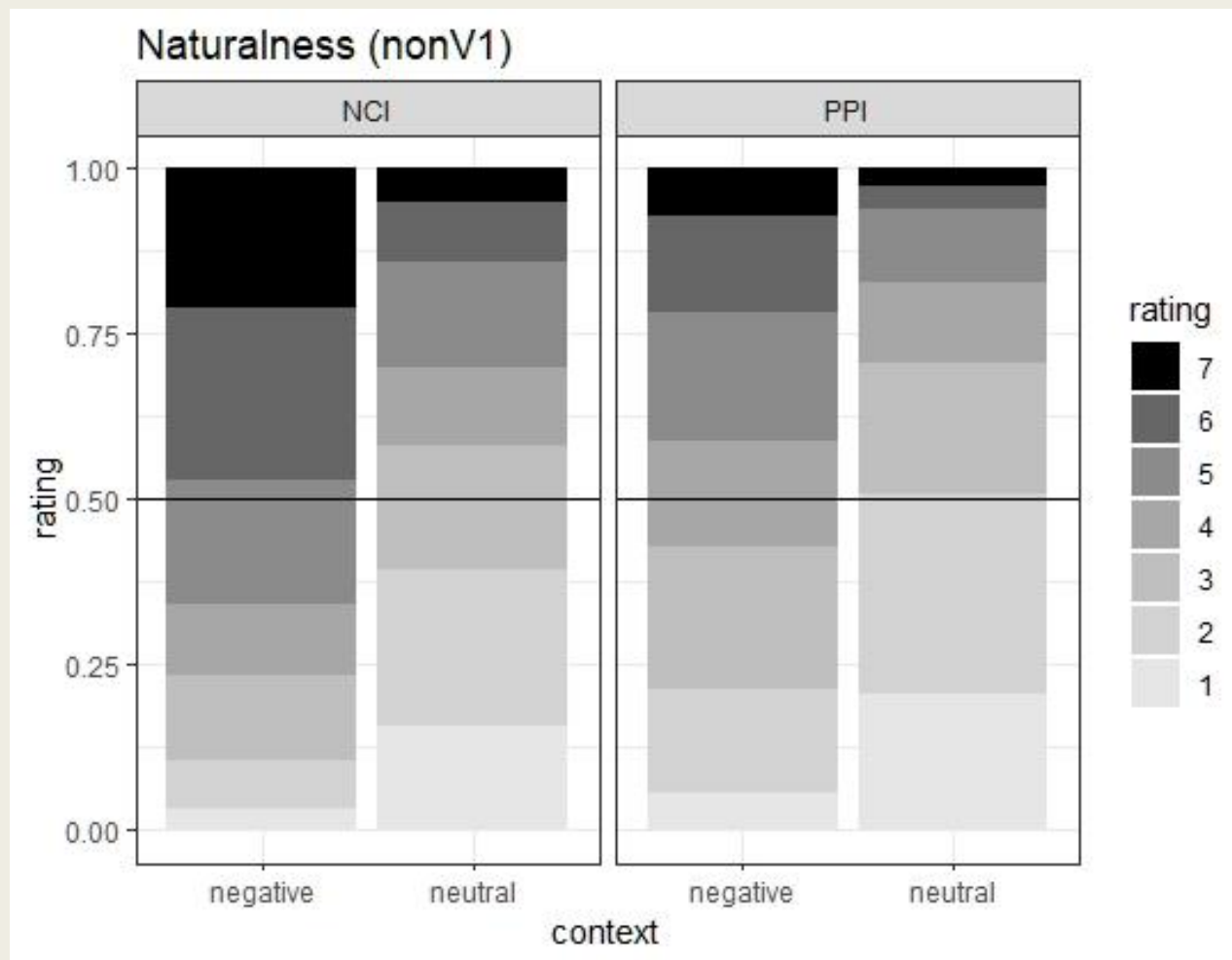
V1 (= Nevyhrála Eva nějakou/žádnou cenu?)

- hlavní efekt indefinita (typu negace):
  - nějaký (PPI) > žádný (NCI)

Vybrané výsledky

non-V1 (= Eva nevyhrála nějakou/žádnou cenu?)

- hlavní efekt indefinita (typu negace):
  - žádný (NCI) > nějaký (PPI)
- hlavní efekt kontextu:
  - negativní > neutrální

VAŠE OTÁZKY

popř. nejasnosti

Vybrané reference

- Buring, Daniel & Christine Gunlogson. 2000. Aren't positive and negative polar questions the same?
- Daneš, František, Miroslav Grepl & Zdeněk Hlavsa. 1987. *Mluvnice češtiny. 3, Skladba*. Praha: Academia.
- Dušková, Libuše, et al. 2006. *Mluvnice současné angličtiny na pozadí češtiny*. Academia.
- Groenendijk, Jeroen & Martin Stokhof. 1984. *Studies on the semantics of questions and the pragmatics of answers*. Doctoral Dissertation, University of Amsterdam.
- Gunlogson, Christine. 2002. Declarative questions. *Semantics and linguistic theory* 12:124–143.
- Hamblin, Charles L. 1973. Questions in Montague English. *Foundations of Language* 10:41–53.
- Karttunen, Lauri. 1977. The syntax and semantics of questions. *Linguistics and Philosophy* 1:3–44.
- Ladd, D. Robert. 1981. A First Look at the Semantics and Pragmatics of Negative Questions and Tag Questions.
- Repp, Sophie. 2006. ¬(A&B). Gapping, negation and speech act operators. *Research on Language and Computation* 4(4). 397–423.
- Repp, Sophie. 2009. *Negation in gapping*, vol. 22. Oxford University Press.
- Repp, Sophie. 2013. Common ground management: Modal particles, illocutionary negation and verum. In *Beyond expressives: Explorations in use-conditional meaning*, 231–274. Brill.
- Romero, Maribel & Chung-Hye Han. 2004. On Negative Yes/No Questions. *Linguistics and Philosophy* 27(5): 609–658.
- Rudin, Deniz. 2022. Intonational commitments. *Journal of Semantics* 39(2):339–383.
- Straschenko, Alexej & Marta Wierzba. 2023. L-Rex Linguistic rating experiments [software], version 1.0.2. GNU General Public. License v3.0.
- Sudo, Yasutada. 2013. Biased polar questions in English and Japanese. *Current Research in the Semantics/Pragmatics Interface* 28:275–295.
- Štícha, František. 1995. Otázky predikátové: inference, implicitnost a explicitní výrazy ilokučních funkcí II. *Slovo a slovesnost* 56(3):204–217.